

Черепаня Н.І.
кандидат педагогічних наук, доцент
Мукачівський державний університет
Ісак М.А.,
здобувач вищої освіти спеціальність 012 «Дошкільна освіта»
ОС «Магістр»

ФОРМУВАННЯ ЕТИЧНИХ ЯКОСТЕЙ У ДОШКІЛЬНИКІВ ЧЕРЕЗ ОРГАНІЗАЦІЮ ТРУДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СІМ'Ї І ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Моральні якості людей, що знаходяться на різних вікових ступенях, в сучасному світі залишають бажати кращого. Це виражається в ситуаціях, які виникають в нашому житті. Нерідко ми бачимо, що молоде покоління не проявляє належної поваги до літніх людей, елементарно полінившись поступитися місцем в транспорті. Можна часто спостерігати, коли підліток з абсолютною байдужістю дивиться на жінку, яка, тримаючи в руках важкі сумки, намагається відкрити двері, або коли мати з дитячою коляскою намагається зайти в салон автобуса і ніхто не звертає на неї уваги, не кажучи вже про допомогу. Іноді стаєш мимовільним свідком того, як невдало спіткнувшись людина стає об'єктом насмішок оточуючих замість елементарної ввічливості або пропозиції допомоги. Трапляються ситуації, коли навколишні виражають свою неповагу до чужої праці: сміються в парку, рвуть квіти з клумб, проходять в брудному взутті по чистій підлозі. На превеликий жаль, прикладів байдужості, жорстокості багато. Суспільство забуває про те, що таке моральність, етика, співпереживання, прояв турботи до оточуючих.

Для того щоб знайти витоки проблеми, дуже важливо простежити процес становлення особистості в дошкільному віці, адже в цей самий період відбувається формування моральних якостей. На даному етапі розвитку дитини батько, що знаходиться поряд, завжди уособлює приклад для наслідування і є повноцінним учасником освітнього процесу. Згідно закону «Про освіту», батьки зобов'язані закласти основи фізичного, морального та інтелектуального розвитку особистості дитини. У даній публікації хочеться відобразити аспект формування моральних якостей у дошкільників через організацію трудової діяльності в сім'ї та дошкільному закладі.

Праця - діяльність людини, спрямована на отримання знань, умінь, навичок в різних галузях. Трудове виховання - система формування у дитини працьовитості і трудових навичок, метою якого є формування бережливого ставлення до будь-якої праці і трудової діяльності дорослих.

Проблема виховання моральних якостей у дошкільників в наш час є одним з найактуальніших напрямків. Батьки, посиляючись на велику зайнятість, не завжди, а часто взагалі не звертають уваги на поведінку своєї дитини. Нам знайома ситуація, коли, поспішаючи на роботу, батьки одягають, роздягають, перевзувають, складають речі за дитину, позбавляючи її можливості виконувати посильні дії. Найчастіше все це супроводжується закидами дитині в тому, що вона виконує ці дії невірною, повільно. Все це, на превеликий жаль, призводить до відсутності у дошкільника навіть найпростіших навичок самообслуговування, самостійності, ініціативності, мотивації, впевненості в собі. Тому в сучасному світі аспект трудового виховання в дошкільному навчальному закладі є надзвичайно важливим.[1]

Як відомо, дошкільнята в дошкільному закладі починають опановувати основними трудовими вміннями і навичками. Їхня праця може полягати у виконанні посильних трудових доручень вихователя: прибирання іграшок, сервіровка столу, робота в куточку природи, на території ділянки, клумбі. Будь-яка праця дитини організовується за її власним бажанням, потягом. Завданнями трудової діяльності в закладі дошкільної освіти є:

- виховання самостійності, чуйності;
- формування навичок трудової діяльності, здатності самостійно вносити вклад в

загальну справу;

- формування бажання трудитися, допомагати дорослому;
- знайомство дошкільнят з трудовими обов'язками людей різних професій.

Виконуючи невеликі індивідуальні доручення, діти вчаться реагувати на прохання дорослого, організувати себе до виконання діяльності, підбирати зручний спосіб виконання, здійснювати самоконтроль. Саме бажання дитини виконати доручення говорить про її внутрішні впевненості в своїх силах. При виконанні колективної роботи всі її учасники розподіляють обов'язки, здійснюють контроль етапів, коригують, оцінюють значимість виконаної роботи. Після виконання будь-якого трудового доручення дошкільник, як правило, завжди чекає емоційного відгуку від однолітків або дорослих, тому важливо висловлювати позитивну емоційну і словесну оцінку на будь-який трудовий потяг дитини. Вираз позитивного, емоційного відгуку сприяє стимулюванню на нові трудові звершення і формування у дошкільнят самостійності, впевненості, спільності, значущості, задоволеності собою. Трудова діяльність завжди сприяє інтелектуальному збагаченню дітей в різних освітніх галузях, а саме в придбанні знань про соціальний та природний світ, способах дії з предметами. Формування трудових умінь вирішує питання по самообслуговуванню дитини в повсякденному житті.

У напрямку трудового виховання інститут сім'ї відіграє особливо важливу роль, адже тут прикладом для дошкільника виступає трудова діяльність його найближчих і значущих дорослих - батьків. Тому інтерес до праці в сім'ї потрібно підтримувати. Коли батько довіряє дитині посильні трудові дії і емоційно оцінює виконане, він підтримує розвиток самостійності і впевненості у власних силах, також створюються передумови для самоконтролю, самоаналізу, самооцінки власних досягнень. Формуються найважливіші моральні якості: відповідальність за свої дії, співпереживання, готовність допомогти дорослим, повага чужої праці, дбайливість, ощадливість, працьовитість.[2]

Однією з умов організації трудового виховання в дошкільному закладі і сім'ї є правильний вибір рівня трудових доручень, інструментів для виконання, форми організації, також облік вікових особливостей. Реалізація та облік цих умов в напрямку трудового виховання дошкільників успішно реалізує формування моральних якостей у дошкільників.

Успішним і результативним досвідом для дітей старшого віку показали себе колективні роботи по наведенню ладу на ділянці, клумбі, в дошкільному закладі. Діти, забувши про час, з величезним задоволенням висаджують квіти і насіння культурних рослин, розпушують ґрунт, поливають, підв'язують, спостерігають за ростом, борються за результат. Для них це вже не просто гра, а справжній трудовий подвиг. Високий позитивний результат показала реалізація невеликих колективних дитячих творчих проєктів: «Світ космосу» - створення космічної бази з непридатного матеріалу. «Сімейне чудо-дерево» - оформлення колажу з самими усміхненими обличчями. «Годівниці для пташок» - конструювання годівниць і шпаківень для пернатих друзів. «Допомога людям похилого віку» - виконання доручень вдома і розповідь про результати в дитячому садку. «Тиждень казок» - виготовлення об'ємних паперових персонажів народних казок і постановка казки для дітей молодшого віку. У кожному проєкті дошкільнята вчаться ставити мету, розподіляти обов'язки, пропонувати свої творчі ідеї, контролювати проведення роботи, тим самим формувати в собі важливі моральні особистісні якості і трудові вміння.

Для дошкільнят середнього віку більш успішною стала організація посильної діяльності з наведення порядку в групі, а саме: розстановка іграшок по тематичним куткам; турбота про рослини в куточку природи; сервіровка стола. Позитивним досвідом стала організація тематичних ігор: «Знайдемо для іграшки будиночок» - розподіл іграшок по кутках; «Веселе прання» - приведення в порядок одягу для ляльок; «Допоможемо рослинам» - полив і розпушування ґрунту; «Кухарчуки» - розкладіть столові прибори, серветки. У грі діти накопичують свій соціальний досвід і опановують знання про працю людей різних професій.

Для дітей молодшого віку найбільш ефективною виявилася організація спільної

діяльності дітей та дорослих, яка полягала у виконанні творчих художніх робіт, ігор з найпростішими алгоритмами, складеними у віршованій формі - «Вчимося одягатися», «Вчимося вмиватися», «Вчимося обідати». У цих іграх молодший дошкільник весело і невимушено сприймає віршовані рядки, навчаючись при цьому навичкам самообслуговування.

Структура організації трудового виховання в вигляді гри за алгоритмом, тематичних ігор, творчих проектів успішно реалізувала мету даного напрямку. Трудова діяльність позитивно вплинула на емоційний стан дошкільнят з агресивною поведінкою. Вплив полягав в тому, що дітям доручали відповідальні завдання, які стимулювали їх до самоконтролю, придбання позитивного досвіду трудової діяльності. При організації колективної діяльності багато хто з цих дітей навчилися взаємодіяти з іншими дітьми. Дошкільнята, які мають схильність до тривожності, включаючись в спільну діяльність, набули впевненості в господарських силах.[3]

На закінчення хочеться відзначити, що робота в даному напрямку має велике значення у вихованні дітей, тому що вона позитивно впливає на зміну моральних якостей особистості дитини, а також зачіпає розвиток вищих психічних функцій і розумових операцій. Але домогтися високих результатів можна, тільки об'єднавши інститути сім'ї та дошкільного навчального закладу, які є найважливішими в соціалізації дітей.

Список використаних джерел

1. Беленька Г.В. Трудове виховання у дошкільному віці як горизонт формування особистості / Г.В. Беленька // Теорія та практика оновлення сучасної дошкільної освіти: Матеріали науково-практичної конференції, 16-17 вересня, 2010 р. / Бердянський державний університет; укладач І.Г. Улюкаєва. – Донецьк: Вид-во «Ноулідж» (Донецьке відділення), 2010. – С. 34-38.
2. Борисова З.Н. Трудове виховання дітей дошкільного віку як психолого-педагогічна проблема / З.Н. Борисова // Виховання дошкільника в праці / З.Н. Борисова, Г.В. Беленька, М.А. Машовець та ін. – 2-ге вид., стереотип. – ДО: ВІПОЛ, 2002. – С. 5-10.
3. Долинна О. Праця як засіб формування предметно-практичної компетенції дітей / О. Долинна, О. Низковська // Дошкільне виховання. – 2012. – № 9. – С. 22–27.

УДК 373.2.015.311:159.93:37.091(043.2)

Черепаня Н.І.,
кандидат педагогічних наук, доцент
Мукачівський державний університет
Тарнавська А.І.,
здобувач вищої освіти спеціальність 012 «Дошкільна освіта»
ОС «Магістр»

РОЗВИТОК ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗА ДОПОМОГОЮ ДОСЛІДНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

З самого народження дитина є дослідником. Жага нових емоцій і вражень, бажання спостерігати і експериментувати змушують її шукати нові відомості про світ. Знання і досвід, які дитина отримує через власний дослідницький пошук, значно надійніше, достовірніше і запам'ятовується краще. Не випадково є приказка - «Краще один раз побачити, ніж сто разів почути». Важливість дослідницької діяльності для дітей в дитячому дошкільному закладі відображає вислів стародавнього китайського філософа Конфуція: «Що я чую - забуваю. Що я бачу - я пам'ятаю. Що я роблю – я розумію».

У старшому дошкільному віці у дітей відбувається перехід від наочно-образного мислення до словесно-логічного. Дошкільнята допитливі, емоційні, виявляють ініціативу в розумовому і практичному експериментуванні і спостереженні. Дитина вчиться знаходити потрібну інформацію, аналізувати її, отримувати і накопичувати знання, вміло застосовувати їх на практиці. У дітей через допитливість і бажання пізнавати нове розвивається пізнавальний інтерес. Знання, отримані без інтересу, не зберігаються надовго в пам'яті і не

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>